

védelmi érveket; és, miután a protokollum, azon vajadások között, melyeket Széher ur leirt érdeklött cikkeiben, oly móddal elkészült, hogy abban mindenik fél, Ádámától kezdve mostanig, isment bőbeszédűséggel lededukált argumentumaira nézve — mindent, a mi csak szemének, szájának tetszik, megtalálhat, mondassunk ítéletet a bíróval.

Szóval, hogy azon nyilvános és közvetlen szóbeliséget (?!), mely bennünket jelenleg az egyes bíróságoknál (s eddig a fennállott szalgabirói bíróságoknál is) a polgári tk. rendtartás alapján boldogít (!), ültessük át a törvényszékekhez, királyi táblához, legfőbb- és semmitő törvényszékhez is.

Ha ekként járnánk el, az esetben, — miként egyik fentebbi cikkemben is megérintém, de itt az alább mondandókkal szoros összefüggése végett ismételnem kell — nem honosítanók meg a kulturnemzeteknél honos nyilvános és közvetlen szóbeliséget, — hanem, behoznánk egy törvénykezési eljárást, mely legfőleg csak oly módon hasonlítana amához, mint az emberhez a majom, melyről egy jeles természetbuvár azt jegyezte meg, hogy meg van ugyan benne az ember minden bűne, de — minden emberi erény nélkül; — a mi eljárásunkban is ez esetben meg volna ugyan az írásbeliség minden bűne, de a szóbeliségnek minden erénye nélkül.

De — hát, induljunk el valahára kutatni amaz erényeket, — ama vonzerőt, mely ezen intézményt oly becsessé, — oly nélkülözhetlenné teszi a kulturnemzetek előtt, s alapítsuk meg a különbséget az, és azon eljárás között, melyet Széher ur cikkeiben megtámadott.

Mielőtt mégis ezen épen nem hálátlan kincskeresési utunkra elvándorolnánk, mintegy uti ellátásul, tiszta, egész a fenéig ható felismerését, s önértékes tudomását kell a táskánkba tenni a „nyilvános és közvetlen szóbeliség“ etymologikus értelmének.

Akaratos szándékossággal óhajtottam itt kiemelni az „etymologikus értelmezést;“ mert már arra is láttam elég sajnos példát, hogy egy igen avatottnak képzelt tekintély, nálunk a „közvetlenség“ meghonosodását abban állította meglényegesültnek: hogy a polg. tk. rendt. által behozott pertári perfelszerelésnél a felek, illetőleg ügyvédek közvetlenül adják be, s veszik át perirataikat. (!) Ez, természetesen, csak a „közvetlenség“ etymologikus értelme felfogásának teljes hiánya vagy összezavarása folytán volt állítható; — minélfogva jelenleg az van a soron, hogy ez iránt tökéletesen tisztába jöjünk magunkkal.

A „nyilvánosság“, „közvetlenség“ és „szóbeliség“, egy, olyszerű háromságot képez ezen egész egységes rendszerben, hogy ezen háromság mindegyikének ott külön szerves élete, — külön hivatása, külön rendeltetése van; mégis, ezen mindhárom — hogy úgy mondjam külön álló szerves lény, — akként támogatja, s egészíti ki egymást, mint egy óragépben a három főkerék; ha az egyik hiányzik, vagy csak megcsorbul is, az óra — életképességét elvesztette; oly különálló, s mégis az egész gépezet működéséhez elkerülhetlenül szükséges életszervek azok, mint az emberi lényben a lélek, s az öt érzék, — melyekből csak az egyik hiányozzék vagy hibás legyen is, nem lehet többé tökéletes emberről, hanem, legfőlegb csak egy „béna koldus“-ról lehet szó.

Mindezt, az alább mondandók kézzelfoghatólag fogják bizonyítani. Most, — ezen cikk záradékaul — csak azt jegyzem még meg: hogy a „szóbeliség“ azon kéz, melynek segítségével, kiküszöböltetvén az írásbeliség nehézségei, gyorsan, egyszerűen s olcsón intézhetők el a felek ügyei; — a „közvetlenség“ azon lát- és hallatehetség, s illetőleg mind az öt érzék, melylyel a bíró a felek védveit s bizonyítékait, (tehát nem csupán a per

felszerelését,!!!) saját szemeivel, saját füleivel és saját többi érzékeivel észlelvén és fontolóra vevén, (nem pedig a tanuvallomás, szakértői szemle stb. felvételére egy diurnistát, a ki azt sem tudhatja, hogy a perben miről van szó, küldvén ki, azután pedig a bíró magának a legtöbb esetben fölötte hiányos jegyzőkönyveket, még hiányosabban extraktive referáltatván el,) lehetővé teszi: hogy a bíró a tényálladékok helyesen fogja fel, s annak folytán alaposan is hozhasson ítéletet; — s végre a „nyilvánosság“ az: mely mint az emberben a lelkiismeret, ellenőrizvén a felek, tanuk s bíró minden lépteit, azokat a megtántorodástól megóvjá, — a becsületes, értelmes és tiszta eljárást nyomban jutalmazza, s minden igaztalan megtámadás ellen védi, — a szennyes kezelést pedig, félnél, bírónál egyiránt, rögtön sujtja.

Tisztán fel kell tehát fogzunk, s átértünk: hogy a pusztá „szóbeliség“, a közvetlenség és nyilvánosság nélkül, — a pusztá „közvetlenség“, a nyilvánosság és szóbeliség nélkül, — vagy a pusztá „nyilvánosság“ a szóbeliség és közvetlenség nélkül mit sem ér; mert a büvhatás — mint a Wolta-féle oszlopban — csak ezen mindhárom specialitás egyszerre összeműködésében rejlik.

Azt kell csak még megjegyezmem: hogy ezen taglalt háromság életképességül még az is követeli magának: miszerint mindháromnak érvénye, a per minden bírósági fokainál lehetőleg teljesen érvényesüljön; mert, ha ez nem történik, hanem, ha miként például most nálunk, a szóbeliségnek — úgy ahogy, csak az első bírósági fokon engedünk némi életjelenséget, a főlebbviteli fokon pedig már nem: szárnyaszegett sashoz fog hasonlítani ezen intézmény, melynek, a földtől alig két arasznyira ható repülési törpe erőlködései fölött — megeshetik ugyan szívünk, de csodálkozással hasztalan emelők fejünket a fellegek felé.

RUDNYÁNSZKY BÉLA,
k. táblai bíró.

(Folyt. köv.)

Még néhány szó az új ügyvédi rendtartás visszaható erejéről.

A „Jogt. Közl.“ mult évi 52 ik számában azon kérdést kísérlettem megfejtetni, vajjon birhatnak-e az új ügyvédi rendtartásnak az elméleti és gyakorlati képzettség kimutatására vonatkozó szabályai visszaható erővel. Fejregetésemmek világosan ki is mondott fő célja volt, e kérdésnek jogi oldalról megoldására helyes néz-pontot nyújtani. A törvény időleges uralmának azon általános elvéből kiindulva, hogy az új törvény csak szerzett jogokra nem bir befolyással, s hogy az állapotok ellenkezőleg a törvény folytonos behatásának vannak alávetve, igyekeztem kimutatni, hogy az ügyvédség nem jog, hanem csak állapot, s hogy nevezetesen az ügyvédi képesítés által nem jog, hanem csak bizonyos cselekvési képesség szereztetik meg. Ezek alapján következetesen azon eredményre jutottam, hogy elvileg az új ügyvédi rendtartásnak a képesítésre vonatkozó szabályai a régi törvény uralma alatt ügyvéddé képesítettekre is kiterjesztendők, s hogy ezen szabálytól eltérés csupán méltányossági és célszerűségi tekinteteből, de ép azért csak az ezek által szabott határokon belül igazolható. Annak kimutatására végre, hogy a nézetem szerint helyes jogi felfogás az életbei átültetésre nem volna alkalmatlan, az előadott alapokon kísérletképen a törvény visszaható erejének korlátozására vonatkozó javaslatot közöltem.

Cikkem iránya, a mint az felüleletes áttekintéséből is látható, tudományos volt.

Megvallom, mikép tartottam attól, hogy a tudo-

mányos czél cikkemben felismertetni nem fog, s ha az megtámadásnak lesz kitéve, ez oldalról jövend, melyre ha kitüzött czélomhoz hűtlen lenni nem akarok, válaszolnom nem lehet.

Kettős örömet keltett fel tehát bennem, midőn cikkem után a tisztelt szerkesztőség rövid, de tárgyilagos észrevételezését olvastam, egyrészt, hogy iránym félre nem értetett, másrészt, hogy a fejtegetett eszmék kellően tisztázva nem lévén, munkám felesleges nem volt.

Oly megtámadásra, mely csak az igazság kiderítését czélozza kellemes kötelességemnek tartom válaszolni, s úgy hiszem, a kölcsönösen elfogadott iránynál fogva nem eredménytelenül.

A t. szerkesztőség ép fejtegetésem lényegét támadja meg. Elismeri, hogy az, mit a jog és állapotok definitiójáról mondok, helyes, de nézete szerint a conclusio téves, mert ugymond: „a szerzett állapot más jog vagyis tény folytán létrejött jogviszony, melyre az új törvényhatással nem bír. Ha p. o. a törvény a nagykorúság elérésére a 25-ik életkort jelölné ki, úgy ezáltal a törvényt megelőzőleg 24-ik életkorában önjoguságot elért egyén, szabad rendelkezési jogáról nem fosztható meg. — Ugyanez áll az ügyködhetésről is; az előbbi törvény uralma alatt szerzett ügyvédi képesítés, mint szerzett állapot, tetteg létrejött jogviszony, melyre az új ügyvédi rendtartás a képesítés tekintetében hatással nem bírhat.“

A jogot mint az akaratnak egy meghatározott személy akaratát, vagy egy meghatározott dolog feletti uralmát definiáltam. ¹⁾

Mindenekelőtt ezen fogalom meghatározás bővebb kifejtését tartom szükségnek, és pedig annyival inkább, mert úgy hiszem, hogy már ezáltal meg fogom szüntetni a fennforgó nézett különbséget. Itt a jogviszony fogalmából kell kiindulnunk. Az összes tárgyilagos jog létezésének oka ugyanis bizonyos életviszonyok szabályozásának szükségében rejlik, egyedüli feladata ezen életviszonyokat szabályozni, megállapítani, hogy bizonyos életviszonyok minő jogi tartalommal bírnak. Minden oly jogszabály, mely közvetlenül nem jogviszonyt szabályoz, csakis azért képezi a tárgyilagos jog alkatrészét, mert léteznek jogviszonyok, melyekre közvetve vonatkozik.

A jog által szabályozott életviszonyok, azaz: jogviszonyok tartalma a jog (alanyi értelemben) és viszonyos kötelezettség. Jogról csak ott lehet szó, hol jogviszony létezik és fordítva. Jognak továbbá ép a viszony természeténél fogva mindig kötelezettség felel meg. A kiindulási pont mindig a jogviszony, s hogy a szabadság valamit tenni jog-e vagy nem, abból határozandó meg, vajon létezik-e alapul szolgáló jogviszony; hol ez nem létezik ott sem jogról, sem kötelezettségről szó nem lehet.

A jogviszony mint minden viszony tény folytán jön létre, mely meghatározza a hatást, melyet egyik tárgy a másikra gyakorolni fog, s illetőleg egyik személy akaratával a másik személy akaratára gyakorolhat. Ha a hatás megtörtént, a viszony megszűnik. A viszony lényegéhez tartozik tehát, hogy a jövendő hatás előre meg legyen határozva, továbbá, hogy az meghatározott egyének között létezék. A pusztán lehetőséget bizonyos viszonyba jöhetni, viszonyoknak nem nevezhetjük. Ha ezt teszszük, akkor következetesen azt kell

¹⁾ Pótlólag megjegyzem, hogy az akaratnak valamely dolog feletti uralma, nézetem szerint, magában véve még nem jog. E részben azonban a kérdést nem illető discussiót kerülni akartam.

mondanunk, hogy minden létező, minden lehetséges viszonyban áll egymással, s ekkor azután a viszony fogalmát, miután arra más szükségünk nincs, el is vethetjük.

Ugyanez áll a jogról, mint a jogviszonynak részéről is.

Téves álláspontot foglalt el, és nagyrészt oka a részben még maig is uralgó fogalomzavarnak az észjogi iskola, mely az egyéni szabadság fogalmából kiindulva az embernek minden lehetőségre, azaz mindarra mi jogilag megtiltva nincsen, különös jogot tulajdonított. Ilyen jogok volnának, a joglétezni, táplálkozni, ide vagy oda menni, árult itt vagy amott vásárolni (osztr. p. tkv. 1459. §.), jogviszonyokba léphetni (jogképesség), jogi cselekményeket létesíthetni (cselekvési képesség) és sok egyéb, mely példákat egész a nevetségesig lehetne folytatni. Ezen jogoknak azután egy általános kötelezettség felel meg, t. i. a jogositottat joga gyakorlatában nem háborgatni.

Mindezen jogok valóban nem egyebek, mint a személynek a tárgyilagos jog által elismert tulajdonságai, melyek jogilag csak annyiban jönnek tekintetbe, a mennyiben jogviszonyok tényezőivé válhatnak. A szemben álló általános kötelezettség pedig csupán erkölcsi, és a jog körébe csak meghatározott esetekben és csak annyiban tartozik, a mennyiben megszegése tényleg nyilvánul, vagyis, ha az állapotot sértő tény folytán a sértő és a sértett között jogviszony származik.

Az ugynevezett vele született jogokat az eszköztelményeiként felállíthatjuk ugyan, de azért azokat sem jogoknak neveznünk, sem azokkal ekként elbánnunk nem kell és nem szabad.

Hogy a kérdéses állapotok nem jogok, azonnal kitűnik onnan is, hogy azokat a jogok általános természetével fel nem ruházhatjuk. Így azoknál sem elévüléstről, sem beperesíthetéről (Klagbarkeit) nem szólhatunk. Az osztr. polg. tkv., mely az akkori észjogi álláspontot foglalja el, ezen zavarban a „harmadik irányábani jogok“ monstrosus kifejezéssel segít magán, és az elévülést csupán ezekre szorítja.

Ugyhiszem, kimuttattuk volna, hogy a képesség magában véve nem jog.

Nem oszthatom tehát a tiszt. szerkesztőség azon nézetét, hogy a szerzett állapot már jog vagyis tény folytán létrejött jogviszony, mert minden állapot tény folytán jön létre (pl. a lét, a jogképesség, a születés által), de azért és ép azért, mert tény folytán és mint állapot jön létre nem jog, hanem állapot. Hogy a tisztelt szerkesztőség által választott példával éljek, a nagykorúság nem jog, hanem csak állapot, bár azon tény folytán jön létre, hogy valaki pl. 24 évet élt. Mert miben állana a nagykorúsági jog, hol volna a viszony, és kik között állana az fenn, és hol a viszonyos kötelezettség?

Ha a nagykorúságot jognak akarnánk tekinteni, úgy következetesen a serdületlen vagy serdült kort (nálunk a 12. 16. és 18. éves éltkort is) az ép ész, becsület, a férfi nemet sat. mind meg annyi jogoknak kellene tekintenünk.

Mint eltérő nézetet meg kell említenem, hogy Savigny (Syst. VIII. 415. l. és a jegyzetben idézett helyen) azon látszólagos ellentmondás által tévutra vezetve, hogy a venia aetatis az új törvény uralma alatt is megtartja erejét (minek oka abban rejlik, hogy privilegiumot az új általános törvény nem érint) a nagykorúságot szerzett jognak tekinti. Ki azonban Savignynak a jog és cselekvési képességre vonatkozó nyilatkozatait behatólag olvassa ép ezekből reá jöhet a nagy jogtudós tévedésére. Szabadjon itt csak következő helyet idéznem: „Volljährig nennem wir Den, welcher die vollständigste durch das Alter erreichbare Handlungsfähigkeit besitzt;

das ist also nur ein Name für gewisse rechtliche Wirkungen, für die Verneinung früher vorhandener Beschränkungen der Fähigkeit.“ (Syst. VIII. 136. lap. lásd még Syst. III. 106. §.) Savigny ezen tévedését méltán gáncsolja Unger, ki a nagykorúságot csupán állapotnak tekinti, melyre az új törvénynek behatást enged; a pozitív törvényhozásoknak eltérő intézkedéseit pedig jog politikai okoknak tulajdonítja, (Syst. I. 131. l.) melyekhez talán a meghozataluk idejében uralgó eszmeavart is számítani lehet.

Hogy minő eredményekre jöhetünk, ha az általános fogalmakat szabatosan meg nem állapítjuk, és az alkalmazásnál magát a fogalmat szem elöl tévesztjük, megmutatta egy nagyobb napilapban legközelebb megjelent cikk, mely a szerzett jog szempontjából az új ügyvédi rendtartásnak a gyakorlatot megkezdett jogvégzettekre sem akarna visszaható erőt tulajdonítani. Hogy hol legyen ezeknél a „jogviszony“ hol a „szellemi munka által szerzett jog“ belátni képes nem vagyok. Mi legyen ezen jognak tartalma? Kétségkívül a jogosultság az ügyvédi vizsgálatot az eddigi szabályok szerint letehetni. Ha ezen jogot felveszszük, úgy azt következetesen a joghallgatókra, sőt a gymnasiális tanulókra is ki kell terjesztenünk. Vagy hol legyen a határ, hol a jog kezdődik?

Talán ott, hogy a gyakorlat által kinyilvánítatik a szándék, miszerint az illetző ügyvéd akar lenni? Ha igen, ki irányában történik e nyilatkozat, és ki köteleztetik ez által? Ezen eszmélet (?) azon szabályban találná kifejezését, hogy azon jogok, melyek gyakorlásának szándékát a jogosított ki nem nyilvánította még nem jogok, és viszont, hogy az akaratnyilvánítás valamely lehetőséget gyakorolni, jogot is ad. A szellemi munka által szerzett jogok a tisztelt szakközönség előtt úgy hiszem, ismeretlenek. Ime néhány példa. Jog valamit tudni, jog jó vizsgálatot tehetni., jog könyvet írni, jog magát tovább képezni stb. És az alkalmazásból. Az elemi tanuló szellemi munkája által szerzett jogánál fogva (mert a jogképeséget tőle sem lehet megvonni) iskoláit a tanrendszer megváltoztatása esetében is az eddigi tanrendszer szerint végezheti. Ezek és hasonlóak a tudományban uralgó logika vas consequentiájával következnek a téves előzményből. A dolog valóban úgy áll, hogy a joggyakornok tanuló, az ügyvédi vizsgálat pedig ép oly vizsgálat, mint akár mely más vizsgálat. A gyakorlat a képzettség megszerzésére, a vizsgálat annak kimutatására szolgál. Az ügyködhetés, -- vagyis a cselekvési képesség egy bizonyos neme — pedig, a képzettség alapján adatik meg a törvény, de nem a diploma által.

Említenem sem szükséges, hogy a tisztelt szerkesztőség a joggyakornokoknak szerzett jogot nem tulajdonít.

Azon elvet, hogy az új törvény csak szerzett jogokra nem hat vissza, úgy hiszem senki sem fogja megtámadni. De talán kétségbe vonatnék, az hogy ezen elv a kifejtett értelemben hazai jogunkban is el van fogadva és a nemzeti jogérzületnek megfelel. Ime a bizonyíték. A mint általában ismeretes az osztr. váltórendszabály a nőket is szenvedő váltóképességgel ruházta fel, melyet a magyar váltótörvény tőlük megtagad. A magyar törvények visszaállítása óta az új törvény ellentmondás nélkül alkalmaztatik az osztr. törvény uralma alatt váltóképességgel birt nőkre is. Előbbi törvényünk szerint mindenkinek (ki egyébként általában cselekvési képességgel birt) meg volt azon képessége, hogy pereit személyesen vihetze. A ptt. 85. §-ban a rendes perekben ügyvéd általi képviseltetést rendel, és ezen §. kiterjesztetik azokra is, kik az előbbi törvény uralma alatt éltek és a saját ügyekbeni ügyködhetési képességgel birtak. Az orsz. ért. (VIII. 2. és 3. §§-ai) az osztrák rendszer alatt ügyvéddé

képesítettektől új ügyvédi vizsgálatot követelt, daczára a kinevezés által nyert privilegiumnak. Tehát az ügyvédséget csak képességnek, állapotnak, és nem jognak tekintette. A végzett jogászoknak az ügyvédség elnyerhetésére szerzett jogot természetesen még kevésbé tulajdonított. (l. VIII. 4. §.) Az 1864. decz. 16-án kelt kir. udv. rend., mely az ügyködhetésre az ügyvédi oklevél kiállítása után betöltendő további két évi ügyvédi gyakorlatot kívánt meg, világosan csak a jövőre szolt ugyan, de ép abból, hogy ez világosan kimondatott, következtethető, mikép ez a dolog természete által adottnak, magától érthetőnek, nem tartatott. Az 1867. évi febr. 9-ről kelt legf. elhatározásnak, — mely az ügyvédjelöltek joggyakorlatát mindkét államvizsgálat vagy a három szigorlat letételétől rendelte számíttatni — vizsgálható erő tulajdonított, melyet az 1867. évi ápril 16-dikáról kelt igazságügyminiszteri rendelet korlátozott ugyan, azonban a mint világosan kimondatott csak méltányossági (tehát nem jogi) szempontból.

A kérdéses elv tehát hazai jogunkban is el van fogadva, bár az, ép az ügyvédségre nézve némi ingatagsággal alkalmaztatott.

Azon érvelésemet egyébiránt, hogy az ügyvédség nálunk csak a cselekvési képesség egy bizonyos neme, a tisztelt szerkesztőség is elfogadja, a mennyiben azt a nagykorúsággal hasonlítja össze. És helyesen, mindkettő állapot-jogviszony, tehát jog és viszonos kötelezettség egyiknél sem létezik. Az ügyvédnek joga és kötelezettsége csak akkor támad, midőn pert vállal fel.

Ezek után a visszaható erő megállapítása csupán attól függ, hogy az ügyködhetés privilegiumon alapul-e? A szabadalomra ugyanis az új általános törvény vissza nem hat, s az a szerzett jogok tekintete alá esik. ¹⁾

Hogy nálunk az ügyvédség privilegium alapján gyakoroltatnék, tudtommal senki sem állította, s miután a törvény az ügyködhetés kellékeit csak általában állapítja meg, hiába is állítaná.

Egyebekben cikkemre és idézeteire utalok.

Dr. PLÓSZ SÁNDOR,
Pest belvárosi aljárásbíró.

A bírósági végrehajtókról.

Végre sok gáncsolás után az egyszer örömmel regisztrálhatjuk: hogy az igazságügyi miniszterium jó tanács iránti fogékonyságot tanusított. Értjük a végrehajtói intézmény életbeléptetésére vonatkozó miniszteri rendeletet, illetőleg utasítást, melynek lényeges tartalmáról a „Reform“ f. hó 11-ki számában egy úgy látszik illetékes helyről vett jól értesült cikkben irányadó felvilágosítással szolgál. — Mi ugyanis lapunk m. évi decz. 26-ki számában megütközésünket fejeztük ki a fölött, hogy a végrehajtók és bírák közti viszony szabályozását nélkülözük s így még az is kérdés tárgyát képezi, hogy jogosult-e a végrehajtó saját felelősege mellett segédeket tartani, mert a kézbesítések eszközlésére képositve lehet valaki, a kire a bíróság a végrehajtások foganatosítását nem bízhatja. Kifejezést adtunk továbbá abbeli nézetünknek, hogy a kézbesítések eszközlését a végrehajtó talán segédjei által is teljesítheti, míg a végrehajtások foganatosítását személyesen tartoznék eszközölni stb. Mint értesülünk a pesti váltó- s kereskedelmi törvényszék elnöke ez iránt felterjesztést is intézett az igazságügyi miniszteriumhoz s így a végrehajtók számára fentebbi értelemben adandó utasítás, a „Ref.“ szerint már a legközelebbi napokban el fog indulni a törvényszéki elnökökhöz. Ezen intézkedés kétségtelenül igen üdvös hatáshoz leend, mert csak ily módon

¹⁾ Cikkemben azon általános nézetet követtem, hogy a privilegium közvetlenül alanyi jogokat alapít. Hogy ezen tétel ily általánosságban felállítható-e, ide nem tartozik. Az új általános törvény a privilegiumra már csak azért sem hathat vissza, mert az új általános törvény csak a régi általános törvénnyel áll összeütközésben, s így magában, véve csak is azt szünteti meg.